

Flors quan els arbres no tenen fulles

Un nou relat del Grup d'Escriptors del Montseny

Flors de lliri de neu Foto: Josep M. Panareda

Escrivim en ple hivern. Aquest any la neu s'ha fet pregar i no ha arribat fins a les acaballes de gener. I també al Montseny, on la neu s'hi mantindrà molts dies als obacs si el fred la guarda ben glaçada.

Malgrat el fred, és ben recomanable passejar-se pels boscos, matollars i prats dels vessants enlairats del Montseny. És ben cert que els dies assolellats d'hivern són els millors per pujar al Montseny i gaudir del paisatge. Els faigs ja han perdut les fulles i enmig de la fageda destaquen els avets als indrets més ombrívols i baguenys. També es detecten fàcilment els grèvols i els teixos.

Els forts vents de gener han netejat els vessants, deixant el terra sense fulles, que s'han acumulat als recers i sots. Sota el fullatge humit s'amaguen un munt d'animalets de tota mena, com les salamandres. D'herbes se'n veuen poques, ja ben seques i rostides pel fred. I si ha nevat prou, el terra és ben blanc fins que la calor la fongui o el vent l'empenyi cap als fondals i recers.

Sembla que tota vida s'hagi parat, com si el fred endormisqui animals i plantes. És cert que el fred del nostre hivern no crea l'ambient més propici per l'activitat biològica. Però a la natura cadascú va a la seva i sempre hi ha qui s'adapta a les condicions més extremes. És cert que el gener i febrer són mesos molt freds i que cal esperar la primavera per desenvolupar-se en unes condicions tèrmiques més favorables.

Qui es passegi per la fageda l'estiu podrà comprovar que també hi ha ben poques plantes sota els faigs, i aleshores no fa pas fred. Cap cercar la raó en el fullatge espès que no deixa entrar gaire llum al sotabosc; i la llum és essencial per a les plantes. Hi ha diverses plantes que han adaptat el seu cicle biològic d'una manera ben curiosa.

Si voleu observar les herbes de la fageda heu d'anar-hi durant la primavera, just el moment que ja no fa gaire fred i encara arriba molta llum al terra a causa de l'absència de fulles en els faigs. Els faigs treuen les fulles al llarg del mes de maig. És sobretot als indrets amb sòls més profunds, com els replans i fondalades, on les herbes hi són més freqüents i sovint amb flors molt boniques.

De la darrerria de març i fins a inicis de maig l'herba més abundant és el buixol, que fa autèntiques catifes de fulles verdes i flors blanques a les fagedes de Santa Fe, entre molts altres indrets. Hi ha altres plantes que l'acompanyen, com el segell de salomó, el pa de cucut de bosc, el narcís, la llet de pardal, la veça de muntanya, l'herba de les moreres i diverses orquídies. Totes tenen en comú que són plantes vivaces, és a dir, que tenen òrgans subterranis persistents, però renoven cada any les parts aèries.

Aquestes plantes vivaces passen desapercebudes gairebé tot l'any. La part aèria només és visible durant unes setmanes o uns pocs mesos, just el període favorable amb temperatures suaus i molta llum.

Com és la part subterrània d'aquestes plantes? Doncs, no és composta només d'arrels. També hi ha unes tiges adaptades a viure enterrades i que tenen la capacitat d'emmagatzemar nutrients, de manera que quan arriba el bon temps la part aèria es pot desenvolupar totalment, floració inclosa, en pocs dies. El buixol, per exemple, té unes tiges primes i carneses, en cada nus de les quals sorgeix un brot amb un conjunt de tres fulles i una flor. Aquesta tija subterrània és coneguda amb el nom de rizoma. El rizoma creix molt i forma una xarxa densa en el sòl, fet que condiciona la formació de poblacions denses de buixol.

L'aparició de flors la primavera és corrent a tots els boscos caducifolis, com els de ribera; els verns, pollancre, gatells i freixes són també arbres caducifolis. Al ser també un ambient humit i sense fulles durant la primavera, el buixol i altres plantes vivaces pròpies de la fageda també s'hi fan, amb la diferència que els boscos de ribera assoleixen fins la part baixa de la muntanya. Per això no és rar trobar el buixol a la plana del Vallès i gairebé prop la desembocadura de la Tordera, això sí, sempre refugiat al bosc humit de ribera.

Però no totes les plantes s'esperen a l'ambient temperat de la primavera. El lliri de neu ja sorgeix del terra el gener, i si hi ha neu, treu les fulles i les flors enmig de la neu. I ja no la trobareu pas florida l'abril, i segons a quins indrets ni pel març, i fins i tots abans als llocs més càlids. Suporta molt bé el fred. Creix damunt sòls humits i rics en nutrients. Es pot trobar des dels cims de les Agudes fins gairebé a la desembocadura de la Tordera, seguint el bosc de ribera. Hi ha poblacions denses a la vall de Santa Fe i als entorns de Viladrau. És abundant al llarg de la riera de Gualba i de la Riera Major, on la darrerria de l'hivern es poden observar poblacions denses ben florides.

El lliri de neu és una herba bulbosa composta pel bulb, l'esquama, dues fulles i la tija amb una flor. El bulb és la tija subterrània que emmagatzema nutrients. Les fulles tenen aspecte de cinta. La flor és blanca, penjant i composta de tres tèpals externs llargs i uns altres tres interns rivetats de verd a l'àpex.

Doncs, ja ho sabeu, a l'hivern a passejar-se pel Montseny. És una de les millors èpoques per gaudir de la natura. Si trobeu el lliri de neu, us en recordareu per sempre. Però no trigueu gaire, que surt molt aviat i les flors hi romanen pocs dies.